УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
WWW.UNILIBRS

НАРОДНА СКУПШТИНА

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ О РАДУ СРПСКЕ НАРОДНЕ СКУПШТИНЕ

ИЗЛАЗИ СВАКИ ДАН ЗА ВРЕМЕ СКУПШТИНСКОГ РАДА

ПРЕТПЛАТУ ПРИМА
КРАЉЕВСКО-СРПСКА ДРЖАВНА ШТАМПАРИЈА

ЦЕНА ЈЕ ЛИСТУ:
ЗА СРБИЈУ . . . . . 6 дин. МЕСЕЧНО
ОД ЈЕДНОГА БРОЈА . . . . . 0·40 дин.
ЗА СТРАНЕ ЗЕМЉЕ ПОШТАНСКОГ САВЕЗА 15 дин. МЕСЕЧНО

УРЕЂУЈУ СКУПШТИНСКИ СЕКРЕТАРИ:
Ранко Петровић, Доброслав Ружић, Љуб. П. Ћирић.

Број 73 | ЧЕТВРТАК 21 ФЕБРУАРА 1891 | Година I

59 САСТАНАК

6 фебруара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК
Димитрије Катић
СЕКРЕТАР
Доброслав Ружић

(НАСТАВАК)

(О буџету)

Известилац чита партију општих трошкова, и то позицију на огрев и канцеларијске трошкове министарства правде и свију надлештава, која стоје под овим (прил. 5 ст. 26), за тим одборско мишљење (прилог 9 ст. 21).

Министар правде М. Кр. Ђорђевић — Код ове позиције нисам могао пристати на уштеду, коју одбор предлаже, из овог простог разлога. Прошле године смањена је ова позиција. Рачуноводство поднело ми је овај овде извештај, којим тврди да одобрени кредит у прошлогодишњем буџету није довољан. Ето то ме је определило да тражим сада већу суму. Знајте да уштедили ви или не, тиме нећете ништа добити. Ако се покаже да одређена сума није довољна за набавку дрва и канцеларијског материјала, ја је морам прекорачити и после тражити накнадно кредит. Дакле као што видите ту се не може ништа уштедити.

Потпредседник — Пошто нико не тражи реч стављам на гласање: Ко је за то да се одобри кредит на огрев и канцеларијске трошкове по предлогу министровом нека изволи седети, а ко је против нека устане? (Већина устаје) — Већина је устала. Према томе објављујем да је одбачен кредит по буџету.

Сад ће се гласати о предлогу одборском: Ко је за то да се прими предлог одборов нека изволи седети, а ко је против нека устане? (Већина седи). — Према томе објављујем да је Скупштина усвојила предлог одборски.

Известилац чита позицију на издржање свију апсеника и апсана.

Љуба Јоксимовић — Мени се чини да код Управе Фондова постоји извесна сума новаца, намењена за зидање апсана. У ову позицију ушла је и сума за изашиљање наших људи у стране земље, ради изучавања апсанских завода. Тај новац, који лежи код Управе Фондова износи прилично суму — преко милијун динара. Ја бих предложио да се тај новац више не капиталише, него да се од интереса тога новца шаљу наши људи на страну.

Министар правде М. Кр. Ђорђевић — Нисам добро разумео говор г. Јоксимовића. Чини ми се он рече да има неки новац код Управе Фондова.

Љуба Јоксимовић — Јест, ја сам казао да постоји један приличан капитал код Управе Фондова; ја бих био мишљења, пошто је он доста нарастао, да се у будуће интерес не капитališe, него да се он употреби на шиљање наших људи на страну за изучавање апсанских завода.

Министар правде М. Кр. Ђорђевић — На то, господо, имам да одговорим ово: код Управе Фондова доиста има једна прилична сума новаца; она је тамо унесена, немогу сад да се сетим које године, на основу закона. Према томе закону све уштеде, што долазе од одобрене суме на издану осуђеника иду као уштеда у Управу Фондова; а тако исто и оне суме, које су утрошене на притворенике, па се доцније од њих наплате, шаљу се такође Управи Фондова. То господо, од те суме интерес не може се употребити на оно што предлаже г. Јоксимовић с тога, што је она законом намењена за подизање казнених завода. Ви сте, господо, сви признали, да је прека потреба да и ми подигнемо казнени завод, као што постоји и код свију цивилизованих народа. Још одавна има одлука законодавна да се подигне казнени завод. Ја кад сам дошао на ово место, чинио сам све што сам могао, да се то изврши. Умолио сам г. министра грађевине да спреми план, и ако ја не будем на овом месту, држим да ће и други прихватити да се идуће године приступи зидању казненог завода. И кад је та сума на ту циљ намењена, онда није могуће да се интерес тога новца на што друго употреби. Тек кад казнени завод буде готов, и ако претекне што новаца, могло би бити говора о томе, да ли може да се употреби на оно што г. Јоксимовић предлаже. Ја, господо, слободан сам да изјавим унапред, да и то не може бити, јер и ако претекне што од те суме, која износи милион и неколко стотина хиљада дин., после подизања казненог завода, ви знате господо, да ми немамо малољетне, па немамо женске у пожаревачком заводу и ако хоћемо да подигнемо те заводе на онај ступањ, како стоје код других народа, онда би морали радити на томе, да се тај новац ако претекне, употреби на подизање и других завода.

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам на гласање: ко је за то да се предложени кредит прими нека изволи седети, а ко је против нека устане? (Сви седе). — Објављујем да је Скупштина усвојила предложени кредит.

Известилац чита позицију на селидбене трошкове чиновника и практиканата, и одборско мњење о томе.

Потпредседник — Стављам на гласање: ко је за то да се кредит по предлогу одборову прими нека изволи седети, а ко је против нека устане? (Сви седе).

Известилац прочита позицију на подвоз и дијурну чиновника по предлогу, а за тим одборско мишљење.

Потпредседник — Ко је за то, да се овај кредит по одборском мишљењу прими нека седи, а ко је против нека

www.arhiv.rs

устане? (Сви седе.) Објављујем, да је Скупштина усвојила овај кредит по одборском предлогу.

Известилац чита позицију на сведоке убогог стања и тако даље.

Потпредседник — Ко је за то, да се овај кредит одобри нека седи, а ко је против нека устане? (Сви седе.) Објављујем, да је Скупштина одобрила овај кредит.

Известилац прочита позицију на печатању и повез закона, законских прописа и уредаба, зборника и уређивање једног званичног правничког листа. За тим одборско мишљење о томе.

Министар правде М. Кр-Ђорђевић — Господо, и код ове позиције појавила се разлика у мишљењу између мене и одбора.

Према извешћу рачуноводства, ова је се сума показала недовољна и за то је дигнута на 10.000 динара.

Ја бих вас молио да остане овако, као што је предложено, јер овде не може бити никакве штедње. Ово што се тражи то су потребе канцеларијске, које се морају подмирити, а ту спада штампање позива, закона, зборника, пројеката законских и остало. То су све битне потребе државне, на којима се не може штедити. Немојте дакле овим везивати руке, те да после морамо подносити накнадне кредите. Са ових разлога, ја вас молим да ово усвојите.

П. Вуковић — Ја верујем да је ова партија недовољна, али мислим, да ће се та потреба подмирити тиме, ако се партија на „издавање званичног правничког листа“ изостави, пошто већ има такав један лист. С тога предлажем да се то избрише и онда можемо ову партију примити по предлогу одборском. Молим 10 посланика да ме потпомогну. (Помажу га).

Министар правде М. Кр-Ђорђевић — На говор г. Вуковића имам да кажем ово: ове речи „на издавање правничког листа“ само фигуришу овде и ја сам у одбору изјавио, да ово треба да се избрише а и код мене је избрисано, јер то већ стоји од неколико година, па се то тако копира; кад се буџет спремао, то је тако и овде дошло.

Ово се дакле не тражи на то, него на оне потребе, које сам мало пре побројао, па с тога ово треба и одобрити.

Известилац — Господо, и код ове партије смо водили рачуна о ономе, што је трошено до сад, и по последњем завршном рачуну потрошено је 6710 динара. Дакле ми смо овде оставили 8000 дин., па с тога држим, да се може и ова партија примити.

Потпредседник — Претрес је свршен. Стављам на гласање предлог одборски: Ко је за то, да се овај издатак одобри по предлогу одборском, тај нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи.) Објављујем, да је Скупштина усвојила овај издатак по предлогу одборовом.

Известилац прочита партију: „Главна Контрола“. Одбор је мишљења да сума од 206.440, која је буџетом одређена, буде 156.406, дакле да буде уштеде 50.440 дин. Кад смо у одбору дошли да ово питање претресамо, ми смо тражили да видимо колико фактички данас има чиновника у Главној Контроли и нашли смо, да се на број чиновника, који је сада тамо, издаје онолика сума, колико смо ми предложили. Доцније кад дође закон о Главној Контроли, може бити да ће доћи још какво звање, али ће се оно тим законом и регулисати, али за данас се више не издаје од 156.406 динара, и за то сам мишљења да ову партију треба усвојити по предлогу одборском.

Министар правде М. Кр-Ђорђевић — Стоји доиста ово што г. известилац каже и ја сам пристао, но под условом тим, да Народно Представништво вотира засебан кредит, кад закон о преустројству Главне Контроле донешен буде.

Потпредседник — Требао би г. известилац да објасни какав ће распоред бити у Главној Контроли.

Известилац — Ми смо узели стање како данас постоји и тај исти распоред.

Ранко Тајсић — У Главној Контроли постоји данас 52 лица и према том броју изгледа, да они много и имају рада, те би се требали добро и платити. Но ми сви, господо, знамо колико они раде и према томе мислим, да ће им заиста бити доста, ако им оволико оставимо, јер више нема.

Потпредседник — Претрес је свршен. Ко је за то, да се овај кредит одобри, на шта је и министар пристао, нека седи, а ко је против нека устане? (Већина седи). — Објављујем да је Скупштина усвојила овај кредит по предлогу одборовом.

Известилац за тим прочита додатак одборски на плату истражних судија, писара, практиканата, служитеља, на канцеларијске трошкове, храну и остале трошкове осуђеника (Прилог 9 ст. 21), што није стављено у пројекат буџета.

Тривун Милојевић — Господо, ја нећу ни овде бити галант онако, као што је г. Тома Бојичић био галант, кад је претресана партија о практикантима при министарству правде. Ја не бих никада био, да их има много, а са малом платом, — но мање добрих и да се добро плате.

Било је некада неко време, кад смо ми уз један плуг шиљали по четир орача, а сада по једног и он ради исти посао, а остали раде са свим корисне послове, и некад смо могли држати на местима, где је један или двојица чиновника по тројицу четворицу, али прилике наше нагоне нас, да то више не чинимо.

Толико у опште о штедњама, а сад што се тиче саме ове ствари, т. ј. последних судија.

И пре, кад је била реч у начелној дебати буџета, казао сам, да кад дођемо на позицију ових истражних судија, да ћу том приликом проговорити коју. Сад ћу то да учиним. Ја мислим, да би требало све ово остало одбацити сем истражних судија, јер има писара довољно по среским канцеларијама, који ће исте послове обављати, те би тако имали једну паметну поштену уштеду од 70.000 динара; то ћемо исто учинити и код министарства финансија, за егзекуторе. Молим ако хоће десет посланика да ме потпомогну у томе. (Потпомажу га.)

Известилац Јоца Ж. Јовановић — Молим вас, господо, кад смо ово решавали одбору, и ми смо водили строгог рачуна о среским писарима, ми смо оставили стање код срес ких власти да буде 3 писара и три практиканта онде где има истражног судије, ту ће остати два писара среска, дакле смањили смо број њихов; ако хоћете да их укинемо овде, онда морате дати код среских власти више и онда је свеједно.

Минист. правде М. Кр. Ђорђевић — Господо посланици! Као што знате установа истражних судија, није дело воље ове Скупштине, или Скупштине ванредне, него је то једна дужност, коју нам је сам Устав одредио. Установу истражних судија тражио је сам народ, јер су врло често подизане тужбе у Народном Представништву, и у штампи, да полицијски органи не обављају савесно своју дужност. Хтело се, да се из полицијских руку извађање кривичних дела, злочина, преступа, преступа одузме и да се преда истражном судији. И као што знате, ми смо донели на ванредној Скупштини закон о истражним судијама, и по томе закону, а имено у члану 6 истражни судови стоје као *засебна надлештва*. Кад стоји ово, онда је сваки говор излишан, који је г. Триша мало пре изволео напоменути: да практиканти и писари срески могу бити употребљени да обављају ове или оне послове. Истражни судови постоје као засебна надлештва и они не могу имати мешање са среским писарима, нити се то по кривичном поступку може дозволити. Кад би се могли ти практиканти узети, онда би се по тој логици могли узети и бакалски момци. Питам вас: да ли може то да буде? — То не сме по закону да буде. Молим да не изгубите из вида и ово. Истражне судије постављене су махом за два среза или за варош и срез. Пре тога била су два капетана са 6 писара. Те дужности, које су ти полицијски органи обављали, данас су поверене једном истражном судији са два писара. Одбор финансијски, у интересу штедње, нашао је, да треба и од та два писара једнога избрисати. Ја на то не бих могао да пристанем, што замишљам, да је апсолутно немогуће, да један

www.uvkb.rs
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

човек свршује све послове, те да на време стигне да својој дужности одговори. У потврду мог говора навешћу вам још ово: Кад су истражне судије дошле на дужност, поднеле су ми извештај. Знате ли шта стоји тамо? — Стоји ово, да полицијски органи, ти срески капетани, који су имали по 3—4 писара и практиканта, да су ти предали истражним судијама у аманет, почев од 200, 500 и 1000 несвршених кривичних дела. Дакле, молим вас да имате то у виду. А знате да ово нису ствари, према којима се може бити равнодушан, него су ово важне ствари, хитне природе. Замислите кад се у вашем дому догоди какав напад, крађа или убиство, а нема државнога органа, који може одмах да предузме истрагу. Ако ви оставите истражног судију и с једним писаром, онда ја смело тврдим да ће бити несреће, за то вас молим да ово усвојите.

Јован Авакумовић — Овде је прилика да се запитамо, или управо да запитам министра правде о истражним судијама. Г. министар рече, као правдајући се што ће ова установа о истражним судијама прилично да нас стане. Устав је наредио да имамо то, и наравно морамо да их заведемо, и мора да нас кошта. Устав је наредио, али за то што смо сви осећали потребу, што смо сви од полиције трпели и патили и хтели смо да оне послове, које је полиција радила и извињала, одузмемо од ње, и пренесемо у судске руке, као што је извињање злочина, преступа, пресуђење иступа. То је и у Уставу казано; тамо је изриком речено да ће се суђење иступа одузети од полиц. власти и пренети на судску власт — у опште истражним судијама. — Ми смо то и лане тражили, тражили смо да се суђење иступа одузме из руку полиције и преда судској власти. Тражили смо то приликом адресе и приликом предлога. Ове године такође смо то тражили; нападали смо што се суђење иступа не одузме од полиције, што се истражне судије не уводе. Ви се врло добро сећате, да је онда и већина казала, да ће се завести истражне судије и да ће се суђење иступа одузети од полиције,

Ја сад према томе, што је Устав изриком наредио да се заведу истражне судије, и од полиције одузме суђење иступа, питам г. министра: хоће ли он, је ли намеран према јасној одредби Устава, по захтеву нашем, од прошле године, и по самој изјави већине у адреси, да свуд заведе истражне судије, или да нађе начина да одузме суђење иступа од полиције, или да остави и да даље, да нас полиција дави и хапси онако као пре новог Устава. (Чује се: то је интерпелација).

Мин. правде М. Кр. Ђорђевић — На питање поштованог посланика г. Авакумовића је ли минис. правде вољан, да се одазове одредби уставној и да заведе истражне судије свуда, и да извињање иступа пренесе на истражне судије и судове, имам да кажем ово: изгледа ми да г. Авакумовић није био овде, кад је Народно Представништво решавало предлог, да се члан 32 закона о истражним судијама измени у томе смислу, да се рок од године дана, који је овим законом предвиђен, продужи до 3 године. Том приликом ја сам рекао Народном Представништву, да стоје такве препоне, преко којих не може да се пређе. Стоји оно, што г. Авакумовић зна, да се зове force majeur,— за то што нисам имао спремних људи за та места и што сам видео да је установа скупа.

Што се тиче тога, да ли је на ове судије, који данас по стоје, пренето извињање и суђење иступа, на то питање могу да упутим г. Авакумовића на стенографске белешке, на ће видети да ствар стоји онако, како је већина скупштинска схватила уставне одредбе. То му је одговор на питање за судије. А што се тиче питања о постављењу истражних судија на она места, која још нису попуњена, имам да изјавим да ће се то учинити, кад за то могућност наступи.

Јован Авакумовић — Имам само оволико да кажем, да сам био у Скупштини и да знам да је закон поднесен.

Тривун Милојевић — Г. минист. правде рекао је, да се по Уставу имају поставити те судије. Ја противу њих нисам говорио. Мој говор једино је имао за циљ штедњу и држим, да истражни судија комотно може да ради са писарима полицајским, који су томе вешти, а тако исто да узме и практиканте и пандуре. Ја против судија не идем.

Ранко Тајсић — У колико се сећам у Уставу нема нигде записато, да ће бити истражних судува у срезовима, него истражних судија. По томе сваки разуме, да један истражни судија може да заузме оно место у среској канцеларији, у којој је радио иследник, који је обично био писар. Као што је један писар радио као иследник, тако исто и истражни судија може да ради са оним истим материјалом, са оним истим законима, на оним истим столицама и да га они исти пандури служе. Шта се хтело са истражним судијама — то је да је независан, да је мало образованији, да није партизан или ћирица каквог саветника, па дошао до положаја полицијског чиновника из ранијег доба. Шта на место једног истражног судије видимо? Из указа минист. правде, ја сам видео читаву канц. за истражне судије, мора имати писаре, практиканте — на разуме се и цео засебан материјал и апарат, па и кућу. Ја тако не мислим, но мислим да само дође један судија. Кад би се ово свршило по министровом тражењу за један срез, онда би значило, да би био овакав број чиновника у срезу: судија, два писара и два практиканта то је 5, поред њега капетан, два или три писара; један порезник; три практиканта — то је осам; 8 и 5—13 додајте 12 слугу, то је 25 људи у срезу; ја не знам да ли треба теретити сваки срез овако; ја нећу сметати а ко сме нека изволи. Ја мислим — да се вратим на истражне судије — да се мора разумети тако, да истражни судија може бити у канцеларији где је капетан, т. ј. где је радио писар исљедник кривица и да се поделе тако, да се зна где је капетанова соба канцеларија, а где је истражног судије, да се знају чији су који пандури и ансане предаду под управу истражном судији, али исти трошкови да остану (Одобравање). Не буде ли овако, него онако како г. министар мисли и већина одбора, онда ће то бити један цео завод чиновнички, који у главном неће ништа радити. Ја на завршетку овог мислим, да истражни судија мора да буде и то да се прими, али писар и практикант да му се дода из среске канцеларије, иначе никако новог постављати.

Министар правде Мика Кр. Ђорђевић — Молим вас, господо, само неколико речи хоћу да одговорим брат Ранку на његов говор. Све је ово лепо, све ово може да буде корисно што он прича, али молим брат Ранка да не губи из вида, да би његов говор био онда уместан, када је овај закон донешен.

Данас пак, кад стоји закон, који каже: истражне судије стоје као засебно надлештво са својим писарима, засебним печатом, касом и т. д. кад закон стоји, који утврђује да су они засебно надлештво, онда, разуме се, да његов говор нема места. Ја сам вам рекао, да апсолутно не може да буде мешавине између истражног судије и капетана; упутио сам вас на закон и рекао да према закону не може да буде, да истражни судија употребљава чиновнике полицијске на своје послове. Рекао сам да не може бити ни то, што брат Ранко наводи о трошковима.

Узмимо на прилику притворенички трошкове. Сваки од њих мора имати засебне те трошкове.

Све је подељено за то, што се нашло да то право, које су дотле имали полицијски органи, није било довољно гарантовано, па је пренето на боље и сигурније људе. Устав је то начело поставио, а Скупштина га је извела у виду закона о истражним судијама. Сваки даљи говор према томе излишан је. Ја вас уверавам да код истражних судија стоје хиљадама несвршених дела и то су кривична дела, и да су се она умножила од дана кад су истражне судије дошле на дужност. Кад све то стоји, онда је апсолутно немогуће, да један истражни судија остане за два среза, и да се сав посао на њега свали. Деси се негде убиство или наљевина, он мора да тамо оде, где се то учинило и хоћете ли да онда остави канцеларију на чивију?!

Можемо доцније тражити пута и начина, како би се могло, не грешећи се о уставне одредбе, наћи јефтинији начин да се начело ово приведе у дело; а за сада вас молим, да ове разлоге узмете у оцену. Смањите ли писаре знајте да ће наступити велике несреће у овој земљи, и одговорност за то носићете ви.

Вића Радовановић — Имам да кажем само ово: да ја разумем да треба на овом буџету истражних судија уштедити толико од среских власти и писара полицијских, колико се истражном судији додаје. Међутим имам да приметим и ово: Ова установа истражних судија пошла је погрешним путем. Истражни судија по срезовима треба да постоји, али њима су требали да даду оне писаре полицијских власти, који су вршили тај посао и који су вични том. Међутим шта је рађено? Министар правде попунио је сва писарска места код истражних судија са новим људима. Ово ће учинити да извесне писаре у полицијској служби, који су нам сад непотребни, стављамо у пензију. Видимо да су и неки практиканти постављени за писаре код истражних судија. Кад је тако: чему се иде оваквим путем? — Да стварамо још један ред чиновника више.

Видео сам да су и извесни људи постављани за писаре код истражних судија и то они људи, који су били по судовима или другим надлештвима и који су радили само на протоколу у архиви а који нису вични полицијском послу, и који не могу да отправљају и отаљају овај посао, па ће се претрпати истражни судија толико, да ће најпосле бегати и сам истражни судија, а тиме ће доћи у питање и гаранција за нашу личну и имовну безбедност. Но кад се ова установа морала по Уставу и закону да уведе, онда је г. мин. правде требао да се са г. мин. ун. дела споразуме, те да из полицијске службе узме веште писаре, који су вични том послу, који ће моћи да отаљају како стари посао, тако и нове кривице; овако пак, каквим се је путем пошло, неће моћи не само старе кривице да отаљају, него ће се претрпати.

Ја мислим да Ранка Тајсића треба овако разумети: учинити премештај чиновника из полицијске струке тако, да остане исти број чиновништва.

Према овом ја сматрам да није ништа учињено овде на уштеди, јер су створена два реда чиновништва и два надлежателства, на које има много да се троши.

Станко Петровић — Устао сам и хтео сам да кажем то исто, што је казао и мој друг Вића.

Кад смо стварали овај закон, ја сам замишљао, да онај број писара и практиканата, који је потребан истражном судији, треба одузети од полицијске власти и предати њима; да се узму они, који су најспособнији у томе послу; тако исто, да се одузме од полиције и извесан број пандура и да се дају под руководство истражнога судије, и то тако, да полиција нема са њима више никакве мешавине. Полиција је пређе вршила те послове, који су сад пренешени на истражне судије. Ако тако не учинимо, онда ћемо створити много чиновништво. Ја мислим, кад дође буџет министра ун. дела, да г. министар правде треба да нам каже тада: где и у којима је местима постављене истражне судије, ту да укинемо известан број практиканата и писара, па ако су способни, да их дамо истражном судији или да се одреде у какво друго надлежателство, и да се не попуњују њихова места. Ми треба строго да водимо рачуна о издацима на ове чиновнике, и да их је тешко плаћати. То је моје мишљење било и онда, када је овај закон стваран.

Ја мислим, најзад, да истражни судија и капетан могу бити у згради; њихови су послови одељени, па сваки нека ради свој посао, а могу се нека одељења код среских канцеларија одузети, па дати истражном судији, као што је н. пр. у Алексинцу, — ту има више зграда, и ту могу они са свим одељено да раде и седе. А кад дође буџет министарства ун. дела, онда онде, где су постављене истражне судије, можемо са свим укинути у тим срезовима онолики број чиновника, који су вршили посао исљедника.

Милош Богдановић — У потврду назора Ранка Тајсића и Виће Радовановића, навешћу један пример, из кога ћете видети, да је могуће да остане овако, то јест да се истражним судијама додаду у помоћ писари из полицијске струке, јер ево н. пр. срез пожаревачки, који броји преко 8.000 пор. глава, у томе је срезу исљеђивала кривице среска полициска власт, у лицу једног чиновника, а сада и за варош Пожаревац, који броји на 4.000 пореских глава, што чини укупно да један човек исљеђује кривице на 120.00 пор. глава, па тако може бити и свуда. Дакле кад се види да један човек врши службу на 12.000 пореских глава, онда од куда је истражнику још потребно да има писаре?! Добро је г. министар правде поменуо да то стоји и у закону, а ако не стоји ово, што ми тражимо, треба да поправимо у закону, те да се исљедницима додају на помоћ писари из среске канцеларије, јер према одузетом послу од среске власти на истражне судије ови ће писари остати без посла. Што каже да они морају бити од среских власти одвојени, — то је неоправдано. Господо, сама природа посла гони истражнога судију да мора да буде што ближе срескоме капетану и у опште среској власти, јер када би му неко противстао на пут, ту је близу полициска власт, која ће му брзо притећи у помоћ. Сама природа посла, дакле, гони га да буде што ближе среској власти, ради тачнијег одправљања посла.

Према томе ја се слажем са мишљењем Ранка Тајсића да се истражнику дају писари из полицијске струке, јер су они вештији да врше посао при исљеђењу кривица, него они практиканти, које сада министар код исљедника поставља.

Ранко Тајсић — Потпуно сам схватио разлоге г. министра правде, ког одиста особито поштујем; али морам се опет вратити мојим разлозима у првом мом говору, да их допуним и да их убедљивије изнесем. Знам потпуно шта је уставотворац хтео са истражним судијама; хтео је, да у ово последње време од 15, 20 година на овамо рђаве истражне чиновнике, које смо имали до сада на врату, уклони и да одузме истраживање кривичних дела од полиције, па да да то људима, који разуму шта је право; људима образованим и школованим хтео је дати истражну власт, онима велим, који знају односе једног грађанина према законима, који неће партизанство и самовољу протурати у име закона. Никада не могу мислити а и није истина да ко замишља, да тај истражни судија дође у срез и ту само да седи поред среског началника, тј. да буде поред једног капетана још један капетан. Сем тога за што да поред готове среске куће правимо још једну кућу за истражног судију и његове чиновнике, и да народ, који је прирезом подигао среску кућу, мора сад опет прирезом подизати другу кућу; — то велим мисао уставотворца није била, већ само да исљедног чиновника полицијског, замени образованим истражним судијом, а не да гомила друге чиновнике, па за то и молим Скупштину да ово по моме мишљењу и прими.

Ја сам тако и разумео, а и други чланови још у уставотворном одбору, да они неће нигде на другом месту радити, него у среским канцеларијама. Ту има довољно писара и практиканата, који ће исследном судији помагати; један писар полицијски њему је доста а други предложени да се укине. Тако исто једног практиканата одредити из практиканата полицијских и неколико пандура; писане су готове, и онда све има што је потребно њему. Друго, господо, ја држим, да он не сме ни бити одвојен, јер он нема полицијску власт, која ће му често требати за извршење својих наредаба и кад је ту заједно њему је онда врло лако да може кривца ухватити. Њему је неопходно нужно, да је полиција врло близу њега, те да му тражи онога, за кога он наређује да се нађе. Што вели г. министар да не може бити то двоје под једним кровом то не стоји, ја држим може бити онако исто, као год што може да буде и окружни суд, и начелство, и санитет у једној згради и опет они нису помешани, сваки свој посао врши, па баш за то — и опет понављам моју мисао — да се не би и сувишни трошак чинио, и да ви не би видли једног дана 20 чиновника по срезу. Ја бих вас молио да се усвоји, да истражне судије дођу у канцеларију среску, и да од те приме писаре и пандуре, иначе, господо, ако друкче решите ви ћете доцније видети, да се чини један излишан трошак и да опет мењамо закон, као што смо научили сваке године крпарити.

Министар правде М. Кр. Ђорђевић — Господо Посланици, држао сам да нећу имати потребе да по трећи пут говорим. Али говор г. Виће Радовановића изазвао ме да кажем још неколико речи. Но пре свега имам да изјавим ово, што молим да се не изгуби из вида. Ми данас имамо 20 истраж-

WWW.UNILIB.RS

них судија са 42 писара, 40 практиканата и 40 пандура. Ако ви донесете одлуку, да се избришу по један писар, практикант и пандур, то се мора одма и извршити. Лено. Са практикантима и пандурима иде лако, али шта ћемо са писарима, који имају десет година? Они се не могу отпустити. Хоћемо ли њих у пензију и је ли то штедња?! Молим да о овоме добро размислите, а сада да се вратим на ствар.

Г. Вића вели да код истражних судија има људи, који су невешти том послу, за то треба министар да обрати већу пажњу. Нека г. Вића извини за израз, али ни једноме чиновнику не стоји на челу написано какав је, нити је могуће да министар види све чиновнике, које поставља. За њега су меродавне кондуите и препорука старешине, а не личност чиновника. Знам да је у Паланци, одакле је г. Вића, био један стари писар, али ја сам га по доставн старешине одма уклонио. Нису ми више никакве жалбе долазиле, сем ако то г. Вића зна боље него ја.

Видим из говора неких посланика, да нису на чисто са канцеларијом истражног судије. Та је ствар законом регулисана и о томе не може бити питања, јер се зна ко даје канцеларије. Овде је реч о томе да ли могу послови среске канцеларије, да се мешају са пословима канцеларије истражног судије и обратно? Одговарам да то не може и не сме да буде по закону.

Г. Богдановић прича како у његовом крају један писар на 12 хиљада душа извиња све кривице. Кад је реч о раду истражних судија, и о томе да ли посао може да свршава један писар или не, — нека извини г. Богдановић ја морам, више да верујем истражном судији него њему. За то баш што су те послове обављали један или два писара, за то су и били затрпани и за то су и предани истражним судијама по 500 до 1000 дела. Овим се хоће да то више не буде, за то се траже по два писара. Са разлога ових молим вас да примите како је предложено.

Стеван Милковић — Ја се слажем са г. министром да судија не може сам вршити послове и да му је потребан извесан број писара, али по што сам видео у Лесковцу код истражног судије пет писара онда не могу да се сложим.

Ја држим, господо, свега два писара, а нарочито могу рећи да су довољно два писара у лесковачким срезу, који је тако раван и где има по три сата растојања да се иде од канцеларије истражног судије.

Тома Бојичић — Ја имам само једну примедбу да учиним. Зна се да су истражне судије на основу земаљског Устава постављени и да они имају један засебан посао да врше са својим персоналом. Сад овде се развила дебата и говори се о томе да би се и полицијски писари могли придати у помоћ истражном судији, да раде с њим заједно. Ја мислим, господо, ако би то усвојили ми би отпевали личној сигурности и слободи, јер, господо, из искуства знамо како је полиција радила. Ја сам тога уверења, чим би ми ту мешавину дозволили да полиција стари прст умеће, онда на здравље нама. (Чује се: да се реши).

Потпредседник — Је ли вољна Скупштина да се реши. (Јесте).

Љуба Јоксимовић — Ја сам за предлог одборски, јер је довољно истражном судији један писар, а знам да стоји у закону, да ће и писар вршити дужност истражног судије, кад је он на одсуству. Министар се брани да не зна шта ће да ради са писарима који данас стоје, и вели не може их истерати из службе. Ја мислим да ћемо доскочити томе, да место 20 истраж. судија метемо 25 или 30, јер знамо за целу Србију нису постављени. Ја замишљам да су писари правници. (Чује се: не морају бити правници). Ја држим, да би требали да се постављају правници, јер иначе и садањи министар правде, доћи ће до уверења, до кога је дошао и бивши министар правде Авакумовић: да полиција не ваља и да он призна да садашњи писари код истражних судија не ваљају.

Вит. Младеновић — О овоме питању у ономе облику, како га је изнео г. Ранко Тајсић, доста је разлагано и треба још размислити о њему, јер зашта не треба ићи на руку томе, да стварамо филијале канцеларија а нарочито кад узмемо на ум и друга надлештва, која се морају подићи. као што су финанцијска и пореска надлештва, онда би наређали надлештва без краја. Ја мислим, кад су могли пре полициски чиновници све то вршити и кривична испитивања водити, онда је довољно да се истражном судији да персонал мањи и са оним што постоји већ по среских канцеларијама моћи ће да врши посао као што треба. Ово уверење имам с тога, што постоји у мом окр. један срез и за то што је велики могло би бити две канцеларије у њему, али ипак срез се не раздваја и посао се врши у једној канцеларији, јер су чиновници вредни у њему, међутим то је срез, који је већи од неког округа у Србији.

Дакле ово треба удесити тако, да то врше истражни судије а да му се по потреби прида и по један срески писар.

Дакле писар срески може вршити сав предходни посао, док судија има да каже, да ли је човек крив и да то подведе под параграфску форму.

Писар срески, кад је велики посао код истражног судија, може ићи њему да помаже а кад је опет ту омалило с послом а код капетана има вишем, онда тамо нек ради. С тога мислим да у овој прилици треба усвојити предлог Ранка Тајсића, који је чини ми се сагласан и са одборским мишљењем.

Стојан Станковић — На чисто ће бити за нас, кад овако каже г. министар правде, да ово треба да буде засебан посао и да ће мо ми до године имати једну велику масу пензионера. Као што рече Ранко, ово се овако није мислило кад су усвајане истражне судије, но нека се је мислило како било, ми морамо водити велику бригу, јер ћемо видети канцеларију до канцеларије.

Господо, законом, који смо раније изгласили, продужили смо рок увођењу закона о истражним судовима, али нека се г. министар у томе року послужи са среским писарима, па у том року ми ћемо се боље договорити и измене учинити, јер овако не смемо оставити да ово буде засебно надлештво, пошто ћемо од тога имати велики расход. С тога се ја слажем са оним мишљењем, које су господа изнела, да се истражни судија послужи са писарима среским, који су до сада те послове вршили, те ћемо тако имати прилике да видимо можемо ли или не, да оставимо истражне судове, као одвојена одељења од среских начелстава.

Министар правде М. Кр. Ђорђевић — Три пут сам ударио гласом да ово не може по закону да буде, јер истражни судија таквог писара среског не сме узети, да му он води белешку. Па кад то по законима ове земље не може да буде, онда немојте да буните и тражите оно, што је противно закону. —

Потпредседник — Претрес је свршен. Приступићемо гласању, но пре тога нека г. известилац прочита предлог министров и одборски.

Известилац — Господо, г. министар није могао с нама да се споразуме о броју чиновника, који треба да заузму та места, нарочито о писарима. Он тражи 20 судија, који су већ постављени и ми смо у буџету већ одредили плате, дакле и ми смо пристали на тај издатак од 2500 на свакога и финансиски одбор то је усвојио. Даље је г. министар тражио 40 писара, но одбор се није могао с тим сложити, да код истражног судије буду по два писара, већ по један. Дакле, министар је на то тражио цифру од 55.572 а одбор је одобрио 27.786 дакле од ове цифре половина је одузета.

Даље је г. министар тражио на 40 практиканта 28.428 дин. а ми смо узели половину 14.214 динара; министар је тражио на 40 служитеља 26.000 дин. а ми смо усвојили 13.000. На разне трошкове канцеларијске, набавку ствари и осталог министар је тражио 20.000 дин. а ми смо усвојили 10.000 дин.; на дијурну чиновника тражио је 10000 а ми смо усвојили 5000 динара; на храну и остале трошкове притвореничке он је тражио 6000 динара, а ми смо одобрили 2000 динара.

Дакле, по предлогу министровом на цео овај персонал имало би се утрошити 216.000 динара, док смо ми то свели на 122.000

јер нисмо узели сем судија, по два писара, већ једног, не 2 практиканта, већ једног, дакле у опште половину броја, и то је разлика између нас и г. министра.

Потпредседник — Приступићемо гласању. Најпре ће се гласати о предлогу министровом, па ако он отпадне, онда о предлогу одборском.

Прво, ко је за то да се одобри позиција на 20 истражним судија у 50.000 дин. нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи). Објављујем да је усвојен издатак на судије.

Даље: ко је за то да се прими излатак на писаре по предлогу г. министра тај нека седи, ко је против нека устане? (Већина уста). Објављујем да је отпао предлог г. министра.

Министар правде М. Кр. Ђорђевић — Господо Посланици! Три пут сам говорио и доказивао: да истражени судија не може узимати полицијске писаре за деловође, јер је то противно закону. Немојте, молим вас, да се буните и тражите оно што је очито противно закону.

Потпредседник — Стављам на гласање предлог одборски: ко је за то, да се предлог одборски прими, тај нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи). —

Објављујем, да је одобрен овај кредит по предлогу одборском.

Известилац прочита позицију на 40 практиканта 28.428 дин. по предлогу министровом и на 20 практиканта у 14,214 динара по предлогу одборском.

Потпредседник — Ко је за то да се одобри кредит по предлогу министровом, нека седи, ко је против, нека устане? (Већина устаје).

Објављујем, да је предлог г. министра отпао.

Стављам на гласање предлог одборски: ко је за предлог одборски тај нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи).

Известилац прочита позицију на 40 служитеља 26.000 дин. по предлогу министровом, а по одборском 13.000 динара.

Потпредседник — Стављам на гласање: ко је за предлог министров нека седи, ко је против нека устане? (Већина устаје).

Објављујем, да је одбачен предлог г. министара.

Стављам сада на гласање предлог одборски: ко је за предлог одборски, нека седи, ко је против, нека устане? (Већина седи).

Објављујем, да је усвојен предлог одборски.

Известилац прочита позицију на разне канцеларијске тошкове 20.000 дин. по предлогу министровом, а по одборском 10.000 динара.

Потпредседник — Стављам на гласање: ко је за предлог г. министра тај нека седи, ко је против нека устане? (Већина устаје?).

Објављујем да је одбачен предлог г. министра.

Стављам на гласање предлог одборски: ко је за тај предлог нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи).

Објављујем, да је усвојен предлог одборски

Известилац прочита позицију на дијурне чиновника, практиканата и служитеља у 10000 дин. по предлогу министровом, а по предлогу одборском 5000 динара.

Потпредседник — Стављам на гласање: ко је за то, да се прими предлог министров, нека седи, ко је против, нека устане? (Већина устаје).

Објављујем, да је предлог г. министра одбачен.

Стављам на гласање предлог одборски: ко је за предлог одборски, нека седи, ко је против нека устане? (Већина седи).

Објављујем, да усвојен предлог одборски.

Известилац прочита позицију на храну и остале тошкове притвореничке 6000 дин. по предлогу министровом а 2000 динара по одборском.

Потпредседник — Стављам на гласање: ко је за то, да се предлог г. министров усвоји, тај нека седи, ко је против, нека устане? (Већина устаје).

Објављујем, да је предлог г. министра одбачен.

Стављам на гласање предлог одборски: ко је је за то, да се усвоји предлог одборски тај нека седи. ко је против, нека устане? (Већина седи).

Објављујем, да је усвојен предлог одборски.

Министар правде М. Кр. Ђорђевић — Господо посланици! Сем предлога мог и предлога већине одборске постоји и предлог г. Тајсића, који иде и даље, који је далеко рационалнији и далеко више даје могућности за штедњу. Зашто не би њега ставили на гласање? Ја држим да би њега још пре усвојили, кад вам је стало до штедње!

Потпредседник — Вечерашњу седницу закључујем, идућу заказујем сутра у 9 часова пре подне. На дневном реду биће продужење данашњег дневног реда.

Састанак је трајао до 7 часова и 10 минута у вече.

---

60 САСТАНАК

7 фебруара 1891 год. у Београду

ПРЕДСЕДАВАО ПОТПРЕДСЕДНИК

Димитрије Катић

СЕКРЕТАР

Љуб. Јоксимовић.

Почетак у $9^1/_2$ час. пре подне.

Присутни су г. г. министри: просвете и црквених послова, правде, и грађевина.

Потпредседник — Отварам 60 састанак. Изволте чути протокол 59 састанка.

Секретар прочита протокол тог састанка.

Милија Миловановић — У протоколу стоји да ја нисам био јуче у седници. Међутим, ако се не варам, ја сам био међу првима, који су у Скупштину дошли, но кад се прозивало нисам био у Скупштинској сали. Да је то тако види се и из тога, што сам после тражио реч и говорио. С тога треба да се то исправи.

Потпредседник — У протоколу је забележено који посланици нису били при прозиву, и забележено је ко је доцније дошао.

Секретар — Ја сам увео све посланике, који су доцније дошли. Неки од господе посланика дошли су и после 6 сати и ја то нисам забележио. Ово ће се за вас исправити.

Стојан Станковић — Јуче сам говорио код позиције «казнени заводи» и ту се нисам слагао с мишљењем Спасојевића да војници чувају апсенике; то сигурно известилац није по стенографским белешкама видео, и молим да то исправи.

Милош Марковић - - У протоколу стоји да сам ја потпомагао предлог министров: међутим то не стоји, ја сам само учинио једну исправку.

Секретар — Г. Милош је објашњавао код извесне позиције одборско мишљење и казао је да због тако треба да остане, како је министар предложио. Ја мислим да нигде овде није погрешно стављено, да је потпомагао предлог министров.

Потпредседник — Прима ли Скупштина прочитани протокол? (Прима).

Изволте чути 2 питања упућена на министра.

Секретар чита:

Питање

НА

Г. Министра Војног.

У Куршумлији постоје неколико војених зграда, где станује сваке године по једна чета сталног кадра II бат. «Књаза Михаила.» Те су зграде неке мање а неке више склоне паду,

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

јер о њима слабо ко води рачуна, нити се ико заузима, да се ове зграде оправе и у боље стање доведу.

С тога сматрам за дужност упитати г. мин. војног:

1, Ко води надзор над војеним зградама у Куршумлији и зашто се исте зграде данас налазе у врло хрђавом стању.

2, Да ли ће г. министар војни наредити, да се ове зграде оправе још ове текуће године, и да ли ће се бар у будуће водити бољи надзор над војеним зградама у Куршумлији?

3, Мисли ли г. министар војни преместити батаљон сталног кадра из Прокупља у Куршумлију као важнију тачку.

4 фебруара 1891 год.
Београд.

Поп Богосав Поповић
нар. посланик.

Питање
на
Г. Министра Грађевина

Познато је Народном Представништву, да је у прошлогодишњи буџет унесена била сума од 100.000 динара за грасирање тимочке жељезнице. Усљед тога г. министар грађевина одредио је известан број наших инжињера за трасирање те пруге. Кад су они тај посао на терену свршили, онда је г. министар нашао за нужно, да узме, ради истог посла г. Гунеша преставника фирме «Ајфела" и одредио му плату од 10.000 дин. за 4 месеца, а поред тога обвезао се, да му по свршеном послу да још 10.000 динара као награду.

Држећи, да су то могли свршити наши инжињери, који су већ и на терену свршили посао, а да се није морао из бела света узимати, по овако скупу цену, странац, част ми је замолити г. министра, да ми одговори:

1. Је ли одиста узет за довршење трасе тимочке жељезнице г. Гунеш?

2. Са коликом платом и под којим условима?

3. Зар тај посао нису могли довршити наши инжињери, који су рад и почели?

4. На чему оснива г. министар такву своју радњу?

6 фебруара 1891 год.
у Београду.

народни посланик,
Љуб. Ћирић

Потпредседник — Ова питања упућују се надлежним министрима да на њих одговоре.

Изволте чути једну молбу за одсуство.

Секретар чита:

Народној Скупштини

Молим Народну Скупштину да ми дозволи *цет дана одсуства*, ради мојих нужних трг. послова, и то да ми се одсуство рачуна од данас.

6/II 1891 год.
Београд.

Л. Бошковић
посл. за округ морав.

Потпредседник — Одобрава ли Скупштина тражено одсуство? (Одобрава).

Сад прелазимо на дневни ред. На дневном је реду претрес буџета. Молим г. известиоца да заузме своје место. На реду је буџет министарства просвете. Изволте чути известиоца.

Известилац М. Марковић прочита партију I *министарство просвете* (Прилог 5 ст. 32). За тим прочита одборске измене (прилог 9 ст. 22). — Одбор је дакле учинио овде уштеду у томе, што је укинуо писара I класе у министарству, што износи 2.000 дин:, даље на кирију и оправку кућа, остављено је 35.000 дин., уштеђено је дакле 5.000 дин.

Министар просвете Андра Николић — Молим вас. господо, да пре прелаза на саме ове појединости, које означава г. известилац да су различне међу нама, узмете на знање и ово, да ће бити још на неколико места разлике између одбора и мене. Чини ми се, да је напомена о том изостављена у одборском извештају и сматрам за дужност, да то овде назначим. Шта ће од тога бити, видеће се у појединостима.

Сем тога, молим да се узме на знање и то, да је буџет министарства просвете изишао с једном допуном. Ја сам очекивао, да вас извести о томе известилац и мислим да сте ту допуну добили и да је већ имате. Она се тиче додатка на средње и основне школе. После овог да пређемо на појединости.

Прво је буџетска позиција на једног писара, одбор је у извештају казао да то место укида, међутим тај писар још и не постоји. Он се сад тражи. И прошле године министар просвете је тражио још једног писара више. Ове се године то исто дешава. Ја вас могу уверити да сам пазио да не потражим ништа, што се не може бранити и то што се још један писар тражи не значи, да се у толико раскомоте они други; о томе се, збиља, лако можете уверити, да министарство просвете има посла и пре и после подне, па чак и у вече. Има једно извесно време, које траје 3 месеца у години, кад се мора не само пре и после подне већ и после вечере да ради, па и до поноћи. Један писар више, који би дошао не би још извео стање на тако да се може казати, да се све може урадити. Спет би остала врло велика оскудица у радној снази. Сад, вама је можда тешко да ово примите, нарочито у недовољном финансиском стању, које изазива потребу, да се штеди свуд. Ја вас молим, да оцените општа факта. Ви знате да наше школе добро напредују; њихов број хвала Богу, неће се нагло. У министарству просвете, има свега 9 чиновника, који имају да раде посао. Тај исти број био је и пре 10 год. Међутим данас — ја нећу друга факта износити — бројно стање показује, колико лица имају посла с министарством просвете. Молим вас узмите на сравните ове цифре: учитеља основних школа има 1400, у средњим школама можете рачунати близу 5.0, у осталим струкама, као штампи, позоришту и т. д. можете рачунати 50, и свештеника 1000 — саберите то, наћете наћи, да са близу 3.000 људи има да ради министарство просвете.

Ја нећу да кажем да 9 чиновника морају са тих 3000 људи непрестано да раде; али разумем потребу држања евиденције, тј. да се увек у списковима одржава фактичко стање. На прилику за свакога учитеља основ. школа ваља забележити каква му је квалификација, кад је постао учитељ; ваља забележити сваку опомену коју је добио, његову оцену, и т. д. у опште ваља држати евиденцију, и она се мора држати на основу закона. Она не сме да се напусти. Тако исто желети је да се она води и за свештенике, а до сад се није могла водити што нема довољно радне снаге.

Ја вам износим ове цифре и молим вас да према томе дате могућности да се у министарству просвете могу брже и боље свршавати текући послови; а ако бих осим текућих послова тражио оно што права потреба изискује, онда на сваки начин морао бих молити да се број усвоји. За мање послова на пр. у бугарском министар. просвете има два пут толико чиновника колико код нас, и то тамо где министарство просвете не руководи пословима у основ. школама. Рачунајте дакле да под наше министарство просвете долазе још 1400 учитеља, основ. школа, а оно према бугарском има половину чиновништва. Ово је потреба коју вам ја стављам на срце, а ви изволите решити. Као што сам вам рекао према је потреба да се место овога писара допусти; међутим он неће потрошити ову целу плату; јер смо већ у фебруару, и док буџет постане закон проћи ће овај месец; према томе биће уштеђено $^1/_6$ ове суме. А и иначе ја га нећу поставити дотле док не буде потреба; на прилику до месеца Јуна он није потребан, али од Јуна до Новембра он је апсолутно потребан и ја бих морао тражити приватне помоћи да се посвршавају послови у министарству, ако овога писара не бисмо хтели одобрити.

Известилац Милош Марковић — Пре свега да кажем да нисам заборавно на тај накнадно поднесени буџет,

А што га сада нисам напоменуо, то је с тога што се он односи на средње и основне школе, па сам чекао кад пређемо на те школе. Друго, ми, руковођени обзирима штедње, мислили смо да ће оволики број чиновника бити довољан за послове у министарству просвете. У осталом и прошасте године био је оволики број чиновника. С тога сам мишљења да на овој позицији учинимо уштеде.

Ранко Тајсић — Говор г. министра просвете тако је леп и китњаст, да човек кад не би знао послове канцеларијске одиста не само што би дао овога чиновника, него би још и више. Он је рекао да га неће постављати без велике нужде, а ја кажем, да је у увођењу нових звања увек по министровим изразима нужда? Питајте колико год хоћете старешина да ли им треба још чиновника, увек ће рећи да треба, а никад неће рећи доста је, јер вечно новопостављени раде, а први престају. На основу тога ми смо нашли да ово звање треба да одпадне.

Јоксим Павловић — Ја разумем тражњу министрову за још једнога писара. То је највише с тога, што он у своме министарству само са писарима и општи. Они му реферишу о целој просветној струци у земљи а начелник Стева Д. Поповић готово му ништа не ради, те писари и секретари морају увек да чекају министра. Ако се ко од писара обрати начелнику он каже: чекајте министра. Он седи џабе, а међутим прима 7.000 годишње плате. Ја мислим да министар или треба да постави другог начелника, који ће да ради, или нека натера овога да ради. Овај је или неспособан или неће да ради. Знам да је био врло способан да пише и потписује законе о преком суду, који људима за дан одузимају живот, а овде где је позван да ради неће. Молим г. министра да предузме кораке да се такав човек на том месту не држи.

Министар просвете Андра Николић — Треба да одговорим г. Ранку и г. Јоксимовићу; али како је г. Јоксимовић изнео једно незгодно лично питање мислим да одговорим прво њему. Што г. Јоксимовић мисли о томе како који чиновник у министарсву ради, то могу да потврдим, да не стоји онако како он вели. На послетку Скупштини Народној нити је посао нити јој личи да докле год трпи министра као министра пита да ли који чиновник ради. Скупштина Народна треба да оцењује министра, да од њега тражи одговорност, а министар ће на сваки начин гледати, како ће да израђује послове. Молим да у лична питања не улазите, јер то није посао за Народну Скупштину.

Да одговорим г. Ранку Тајсићу. Он ме некако изводи на мегдан, да се ја и он овде пред вама представљамо ко само зна канцеларијски посао. На послетку ја пристајем и на то земљиште: изволите оценити ко боље зна канцеларијски посао, да ли он или ја? Ја не бежим с тога земљишта. Даље све оно што је рекао г. Ранко то је опште; ја износим једну специјалну потребу једног надлештва, ја прецизујем и кажем у тим и у тим месецима има посла за толико и толико људи. Шта одговара г. Ранко Тајсић? Он одговара онако у опште, то јест у ствари не одговара ништа. Ја нисам изашао са општим погледима и да тражим што више чиновника, него сам изашао са нарочитим исказом, са пуно факата, чак сам одредио нарочите месеце у којима има посла. Који су имали прилике доћи у министарство просвете могли су се увек уверити да ли се тамо ради. Ја вам кажем тамо се одиста ради и ова потреба заиста постоји.

Ранко Петровић — Било је време господо, кад је у нашој државној управи Државни Савет два пута више трошио, него што данас троши, и имао чиновника два пут више но што данас има; било је време кад се на управне струке трошило управо све, на просвету, на привреду једва се глава окретала. На пр. министарство правде имало је далеко већи буџет него ондашње мин. просвете; буџет министарства унутрашњих дела био је много већи но што су сви други буџети. У то доба, велим, буџет министарства просвете једва је трошио неколико стотина хиљада пореских гроша, док су сви други буџети бројали на милионе. Али у свима тим добима тражено је и то непрекидно од стране народа самог да се на просвету што више троши, да се ту не штеди. И нови Устав кад је стваран и тада се канда више поклањало пажње свима оним установама, које имају да осигурају и које имају очувати неки ред и поредак у земљи, у опште све су друге установе имале ревносних заступника одозго. А међутим мин. просвете увек је остајало да га сам народ покреће, да народ сам отима за њега. И народ је одиста отимао и тиме је буџет министарства просвете вала Богу прилично растао и до данашње висине порастао. У томе ја сматрам победу, напредак. Али централна управа мин. просвете није се никако појачала, него је држана на примитивној уредби на каквој је била пре неколико десетина година. Иницијативом народном буџет мин. просвете растао је и кад је тим начином растао, ја се чудим, како да наиђази на отпор један предлог у тој установи, који сада долази озго, т. ј. кад је министар просвете предложио да у овој управи буде један радник више, да би се што брже и тачније радило и посао посвршавао.

Кад би министар тражио какав велики персонал, као што смо у Скупштини мин. унутрашњих дела и правде завели истражне судије, кад би, велим, тражио такав велики апарат онда разумљиво је што се тврдило, и да нас Устав није нагнао не би ми то ни завели.

Али, господо, пошто се тражи тако мали чиновник, тражи се чиновник, којим се мисли посао убрзати и кренути да иде што пре и што тачније, онда заиста не разумем то тврдичење. Дакле, као што рекох, ја се изненађујем кад је и ово могло да наиђе на отпор. То се управо коси са оним редом захтева, који је до сад увек владао у народним скупштинама; коси се управо са радом, којим се оздо — од народа — увек тражило за просвету.

То ме дакле изненађује, чудим се моме пријатељу Ранку Тајсићу што је тако запео против једног писара у мин. просвете, јер је предлог мин. просвете врло уместан.

Изјављујем, да ћу гласати за тај предлог.

Ранко Тајсић — На мој говор први одговорио је г. мин. просвете, па каже да би пристао, — као да сам ја њега изазвао — да полажемо испит из канцеларијског рада. Ја ћу врло кратко да му одговорим.

Ја као човек према месту у коме живим и према школској спреми, познајем врло добро канцелариске послове и према том, а поред другог што знам а у редовно ми стање не спада, — пристајем, да полажемо испит, и то кад би он полагао испит из пољо-привреде а ја из познавања канцеларијских радова, уверен сам да би он добио *двојку* а ја *петицу*. (Смех.) Но ако нисам вешт у нумерама или у регистру, али опет знам ово: да ни један од министара неће рећи: „па доста ми је персонал и не треба ми више“, Ми смо потпуно уверени, а јавно мнење тако мисли и зна да слободно може $^1/_3$ чиновника свију министарстава да овај посао свршава, који они данас имају и раде а остале $^2/_3$ може отпустити; јер доиста они, који ће да раде: та једна трећина могу то да посвршавају; али кад чиновници неће да раде, онда нека их тамо имаде на хиљаде па неће ништа учинити. То је што сам имао да одговорим г. министру просвете.

Мој друг и имењак, г. Ранко Петровић каже: да је било доба, кад су попечитељства трошила много више него данас; — ја то верујем. Али онда није било финансиско стање, није била земља задужена, и нисмо давати оволико за интерес и отплату дуга а можда нисмо ни мало давали, јер нисмо били дужни, а сад плаћамо скоро толико, колико ондашња два равна двогодишња буџета. На основу тога дакле, не може да се прими оно што он каже.

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Одговорни уредник **Ранко Петровић**

Штампа краљ. српске државне штампарије